

bijlage bij en duiding van de Richtlijn protesten universiteiten en hogescholen

Onlangs is door Universiteiten van Nederland en de Vereniging Hogescholen de zogenaamde *Richtlijn protesten universiteiten en hogescholen* uitgegeven. Het zijn spelregels die worden gehanteerd ingeval een universiteit of een hogeschool wordt geconfronteerd met protesten.

Deze spelregels hebben betrekking op het hele spectrum rondom protesten: van het faciliteren van debat en protest enerzijds, tot het doen van aangifte bij strafbare feiten anderzijds. Daarbij staat een vreedzaam verloop van het protest en de veiligheid van alle betrokkenen steeds voorop, net als de zorg dat onderwijs en onderzoek zoveel als mogelijk ongestoord doorgang kunnen vinden en dat gebouwen niet beschadigd worden.

Achtergrond van de spelregels:

De achtergrond bij het opstellen van spelregels is dat bij universiteiten en hogescholen vaker sprake is van een of andere vorm van protest. Dat protest een manier is waarop leden van de universitaire gemeenschap uiting geven aan een vorm van onvrede is niet nieuw en ook niet verboden. Integendeel: debat en kritische geluiden horen juist bij de universiteit. De richtlijn voorziet in spelregels waar de onderwijsinstellingen al langer naar op zoek waren. Vanuit UNL en VH zijn de handelingsperspectieven op een rij gezet vanuit de gedachte dat protest en debat op een veilige en vreedzame manier kunnen plaatsvinden en daar waar mogelijk en nodig, ook kunnen en moeten worden gefaciliteerd. Daar ligt ook de rol voor besturen van universiteiten en hogescholen die daar naar op zoek zijn. Bovendien bieden de spelregels duidelijkheid voor hen die willen protesteren. Uiteraard geldt bij de toepassing en uitvoering dat maatwerk van beide kanten geboden is. De richtlijn is daarbij de basis.

Uiteraard wordt er geen inbreuk gemaakt op het stakingsrecht. Mogelijkheden voor vreedzame stakingen zonder vernielingen tegen het arbeidsvoorwaardenbeleid van universiteiten en hogescholen, die georganiseerd worden door de werknemersorganisaties aan deze cao-tafels, worden niet ingeperkt. En voor alle duidelijkheid: als er gesprekken op lokale overlegtafels zijn, dan worden die gevoerd met het bevoegde medezeggenschapsorgaan (LO, OR, UR, SR, MR, PMR, MZ etc) en daarbij worden alle regels omtrent medezeggenschap in acht genomen.

Waarom de duiding?

Waarom deze duiding? Van diverse kanten worden vragen gesteld over bijvoorbeeld de legitimiteit of de proportionaliteit bij de spelregels uit de richtlijn. Dat die vragen worden gesteld is prima; het past ook bij de kritische houding die je mag verwachten in het hoger onderwijs.

Voor onderwijsbesturen staat voorop dat zij primair verantwoordelijk zijn voor de veiligheid van studenten en personeel en gebouwen en primaire processen daarbinnen. In die verantwoordelijkheid krijgt besturen vorm, want ook moet worden gezorgd voor hen die niet participeren in protest.

Vragen naar legitimiteit en proportionaliteit lijken dan ook eerder voort te komen uit een kritische houding jegens het handelingsperspectief van de overheid bij protesten en demonstraties dan dat ze zien op de invulling van verantwoordelijkheden van onderwijsinstellingen.

Daarom de toelichting; de meeste van de spelregels zijn niet nieuw maar zijn op een rijtje gezet en opgeschreven. En de instellingen willen de uitgangspunten zoveel als mogelijk hanteren veelal in aanvulling op reeds bestaande wetgeving en huisregels, zonder uiteraard afbreuk te doen aan regels en rechten die voortvloeien uit het (grondwettelijk) demonstratierecht.

De uitgangspunten belicht:

. Veilig en Vreedzaam: dit hoeft geen betoog. Instellingen zijn verantwoordelijk voor een veilig werk- en studeerklimaat voor studenten en medewerkers, ook voor hen die niet participeren in acties. Daarbij horen deze afspraken.

. Melden van protestacties: dit is geen wettelijke verplichting, maar draagt bij aan de invulling van de verantwoordelijkheid van beide kanten om veilig en vreedzaam protest te faciliteren.

. Bezetting van gebouwen en terreinen is niet toegestaan. Uitgangspunt van de instellingen is dat zij als eigenaar/gebruiker een bezetting niet faciliteren. Gebouwen en terreinen zijn er ook niet voor bedoeld en veiligheid kan niet worden verzekerd. Dit geldt ook bij het gedrag van demonstranten: dit dient binnen het maatschappelijk aanvaardbare te blijven. Organisatoren zijn daarvoor ook aanspreekpunt.

. Protesteren is een recht, maar het is geen absoluut recht. De instellingen hebben ook verantwoordelijkheden jegens medewerkers en studenten die niet deelnemen aan acties. Zo moeten bijvoorbeeld tentamens, promoties en buluitreikingen doorgang kunnen vinden.

. Gezichtsbedekkende kleding is niet toegestaan. De wet is daarover duidelijk. Verder kan worden gevraagd aan deelnemers aan protesten om zich te identificeren. Wil of kan men dit niet, dan wordt men verzocht te vertrekken.

. Indien een protestactie onverhoopt toch escaleert dan dient overleg plaats te vinden tussen het instellingsbestuur en de driehoek: burgemeester, politie en Openbaar Ministerie. De driehoek besluit dan of, en zo ja, welk optreden geraten is. De instellingen doen bij de politie aangifte van strafbare feiten, waarna het aan het Openbaar Ministerie is om eventueel vervolging in te stellen.

UNL en VH geven met deze spelregels, die niet nieuw zijn, aan wat ze beogen en wat van belang is bij het faciliteren van protesten: vreedzaam, veilig en duidelijk. En niet alleen voor demonstranten, maar ook voor niet-deelnemers aan protesten.